

BEVARINGSFORENINGEN FOR LANGELAND OG STRYNØ

Nyhedsbrev November 2024

*Bevaringsforeningen hjælper de nye ejere af Tranekær gamle Skole

Tranekær gamle Skole er et af Langelands mest værdifulde arkitekturværker, opført af "Generalen" 1800 og fredet siden 1918. I mange år har huset været et "smertensbarn", både for Bevaringsforeningen og mange andre langelændere. I 2023 lykkedes det for to nye ejere, William og Clara, at købe huset, og de arbejder nu på at finde én eller flere gode anvendelser til huset. Samtidig er de i tæt kontakt med Slots- og Kulturstyrelsen, som er parat til at støtte en restaurering med betydelige beløb. Styrelsen har ligeledes finansieret udarbejdelse af en detaljeret handlingsplan med budget for de mange ting, der skal gøres, i alt over 5 mio. kroner. Bevaringsforeningen vil derfor gerne hjælpe de nye ejere, både med råd og dåd og med konkret hjælp. 11. august deltog nogle af vores medlemmer i en arbejdsdag, hvor vi ryddede buskads og ukrudt rundt om huset. Og 6. november havde vi et møde med ejerne, med deltagere fra foreningen og andre med interesse for Tranekær gamle Skole. Vi blev enige om to initiativer:

- *at rejse ca. 150.000 til det mest akutte: sikring på tag og fag incl. sikring af skorstene), dels ved indsamling på Langeland (organiseret af foreningen), dels ved crowd-funding i hele Danmark (organiseret af Piet Draiby, der deltog i mødet) og*
- *at starte en arbejdsgruppe, **Tranekær Gamle Skoles Venner**, der kan hjælpe med praktiske ting. En første arbejdsdag (med oprydning i huset) er fastsat til lørdag den 15. marts kl. 10 - 16. Arbejdsgruppen får egen hjemmeside - og **er I interesserede i at deltage i arbejdsgruppe, så meld Jer allerede nu til mig, Peter Dragsbo.***

*Spændende møde om fredede og bevaringsværdige huse 24. oktober

Fra både foreningsmedlemmer og andre var der blevet efterlyst svar på spørgsmålene, om hvad "fredet" og "bevaringsværdig" egentlig betyder. Hvad er forskellen? Hvad er ejernes pligter og muligheder? Hvordan registreres og administreres de af stat og kommuner? Og hvordan indgår de i planlægningen i kommunerne? Til at svare på spørgsmålene havde vi inviteret to "eksperter". Den første var Lisa Marie Gerdes, konsulent og arkitekt i Slots- og Kulturstyrelsen, som fortalte om bygningsfredningsloven i praksis, om kriterierne for udvælgelsen af fredede bygninger og om beskrivelserne af "bærende fredningsværdier", som både bruges i konkrete byggesager og i bedømmelser af, om husene stadig er fredningsværdige. Derefter fortalte formanden Peter Dragsbo om registreringen af bevaringsværdige bygninger, som siden 1980'erne var sket efter SAVE-metoden, som dog endnu ikke dækker hele landet og ikke altid bliver

ajourført. Og endelig fortalte *Sandra Enøe* fra Langeland Kommune, Plan & Byg om Langeland Kommunes administration af kommunens over 3.000 bevaringsværdige bygninger. Bevaringsværdi SAVE-klasse 1-4) er indført i FBB-registret, som er grundlag for administrationen af bevaringsværdige bygninger – men samtidig var der forskel på de bevaringsværdige bygninger, der er omfattet af lokalplan og hvor der kræves tilladelse til ombygninger, og de øvrige bygninger i det åbne land, hvor der egentlig kun er en høringsfrist før evt. nedrivning (4 uger, med lejlighed til indsigelse fra hhv. Bevaringsforeningen og Museet). Sandra fortalte dog, at der samtidig ligger nogle beskrivelser af særlige kulturmiljøer (bl.a. Tranekær, Strynø, Hennetved og Hou Nordstrand), hvor dermed kort varsel kan udarbejdes lokalplan, hvis der er "ulykker" på vej. En nedrivning kan så stoppes med bygningslovens § 14, som dog kræver, at der inden 1 år er vedtaget en lokalplan. Det skete for ca. 5 år siden med træhusene på Skovbakken. Museet arbejder med at lave flere kulturmiljø-beskrivelser – og vi fra Bevaringsforeningen står også parat!

Bagefter var der en god diskussion. Peter Dragsbo fremhævede, at det var en myte, at man kunne kræve erstatning for nægtelse af nedrivning for hhv. fredede bygninger eller bevaringsværdige bygninger, omfattet af lokalplan. Til gengæld kan ejeren af en fredet bygning kræve, at Staten overtager bygningen. Jurist Lorens Hansen berettede også om, at nye ejere hæfter for ulovligheder, begået af tidligere ejere, såfremt disse er sket efter fredningen eller vedtagelsen af en lokalplan. Fra flere sider fremhævede man, at især ejendomsmæglere bør give god besked til købere om lokalplaner og bevaringsværdi. Det var en god aften med ca. 35 deltagere i Sognehusets smukke rammer (det gamle rådhus fra 1843, der blev reddet af menighedsrådene for Rudkøbing og Simmerbølle sogne) – så tak til Menigheden for lån af salen!

*Samarbejder og aktiviteter

I løbet af efteråret har bevaringsforeningen været involveret i forskellige samarbejder, taget initiativer osv. - bl.a:

- **Bygningspræmiering.** 7. november uddelte Bevaringsforeningen sammen med Langeland Kommune årets bygningspræmie til den nye købmandsforretning på Strynø. Det er blevet et meget smukt hus, opført i traditionel byggeskik og med udstrakt brug af genbrugsmaterialer - og samtidig er det blevet en stor og flot butik. Kommunen gav "brunsvigere", Strynø gav kaffe og der var taler af Ulrik Pihl (SF), Peter Dragsbo og formanden for købmandsforretningen, Tue Enevoldsen.
- **"Jens Winthers Have".** Som tidligere omtalt er foreningen inviteret til at deltage i en arbejdsgruppe om fremtiden for haven bag Langeland Museums bygninger Østergade 23-25. Som repræsentant valgte foreningen fhv. museumsinspektør Helle Ravn, der har et indgående kendskab til havens historie. Desværre gik kommunen inden første møde i gruppen i medierne med et forslag, der ville ændre den historiske have til en rodet "oplevelsespark". Foreningen rejste derfor skarp kritik af forslaget og gik samtidig i lokalpressen. Lige nu er sagen uafklaret, men vi håber, det lander med en løsning, der både rummer nødvendig fornyelse og bevarer indtrykket af kulturmiljø og grøn oase, dvs. *en have*!
- **Skyttelaugets pavillon i Fredskoven.** Da foreningen fik nys om, at Naturstyrelsen, som nu ejer "Fredskoven", evt. ville nedrive den bevaringsværdige 8-kantede pavillon fra 1879 (SAVE-klasse 3),

tog vi affære og indsendte en indsigelse på forhånd mod evt. nedrivning. Fredskoven er natur, ja - men også i høj grad et kulturmiljø - et samlingssted, siden teglværksejer Ferdinand Christensen i 1874 indrettede den til lystskov med restaurant, elektrisk lys, skyde- og cyklebaner mv.

- **Bog om teglværker.** Hvis nogen er interesseret i historien om teglværker og byggeri med tegl på Langeland og Ærø, har formanden sammen med Kim Furdal, netop udgivet en bog "Teglværker på Langeland og Ærø". Den kan købes hos boghandleren for 200 kr.

***Vi har nu over 100 medlemskaber!**

Foreningen har nu i alt 105 medlemskaber, hvoraf ca. halvdelen er husstandsmedlemmer. Men vi kan sagtens bruge flere medlemmer - så tag fat i venner og naboer: De vil gerne - de skal bare have opfordringen!

Med dette nyhedsbrev siger jeg tak for 2024: Tak til bestyrelsen for et godt arbejde! Tak til medlemmerne for opbakning til vores arrangementer! Tak til arbejdsgruppen og Till for at gøre spilhuset flot og (næsten) færdigt! Tak til kommunen og politikerne for godt samarbejde (selv om vi også kritiserer Jer, når det er nødvendigt)! Og tak til Amtsavisen og Øboen for pæn pressedækning!

GLÆDELIG JUL - VI SES I 2025!